

Они који су се до недавно ругали професору Игору Панарину, сада ће се уозбиљити. Посета председника Руске Федерације Дмитрија Медведева водећој држави Северне Америке не одвија се по протоколу, него по професоровој прогнози.

Ако је председник дошао у посету Сједињеним Америчким Државама, било би корисно сазнати зашто његова прва станица није био Вашингтон, па чак не ни Сакраменто, него баш Сан Франциско. Ако је постојао неки суптилан разлог да то не буде Вашингтон, разлог зашто то није био Сакраменто (престоница државе Калифорнија) мора да је још неупоредиво суптилнији. Оно што издалека можда изгледа неразговорно, па чак и бизарно безначајно, за добре познаваоце локалних прилика врло је сигнификантно. Географски и културолошки, а од 1966. године на један чудесан начин и духовно, област Сан Франциска обележава јужни дomet руског утицаја на пацифичкој обали Северне Америке.

Како ноншалантно саопштава дневник „Сан Франциско Кроникл“, [\[1\]](#) гувернер Калифорније, бивши холивудски глумац аустријског порекла, Арнолд Шварценегер, одушевљено је поздравио чињеницу да је Медведев у оквиру своје државне посете ступио прво на тле Калифорније. Он је поздравио потписивање меморандума о сагласности да руско предузеће Група Ренова финансира конзервирање Државног историјског парка Форт Рос, руског насеља из почетка деветнаестог века на тлу данашње државе Калифорније. „Руска инвестиција помоћиће нашој држави,“ изјавио је гувернер Шварценегер и додао је то пример „изванредне сарадње.“

Круна те „изванредне сарадње“ биће отварање трговинског представништва Калифорније у Москви.

Наравно да су поменути видови сарадње сами по себи врло позитивни, уколико се посматрају са чисто комерцијалног становишта и ван контекста дубоке системске кризе у коју је Калифорнија утонула. Калифорнија је у катастрофалном привредном стању и на ивици банкотства. Државна каса је празна. Гувернер није у стању да државним службеницима исплаћује принадлежности, услед чега грађани, навикнути да за плаћање поприличних пореза примају и понеку услугу, бесно негодују и често опседају државна надлештва. Ова забрињавајућа економска слика закомпликована је беспослицом, демографским хаосом и опасно напетим етничким и расним односима.

Гледано у наведеном контексту, и уз помоћ скромне количине историјске маште, форма и суштина ове државне посете наводи на невесело аналитичко размишљање.

Пре него што би се паралеле са СФРЈ, конкретно са уставом из 1975. године, одбациле као површне, непромишљене или једноставно „немогуће“, вреди подсетити се да су оци оснивачи Сједињених Држава заправо антиципирали Броза за око двеста година када су писали амерички Устав. Укратко, исти механизми стоје на располагању у обе ситуације, само треба да се појави неко са политичком вољом да их искористи. Они који недовољно познају уставно устројство САД вероватно не знају да је та земља врло креативан и флексибилан спој између конфедерације и федерације, али да унитарна држава, на начин како тај концепт намећу у Босни и Херцеговини, Сједињене Државе формално нису. Свако ко је учио друштвене науке у некој америчкој гимназији зна да се амерички Савез (тренутно) састоји од педесет „суверених“ држава. Када је Устав био усвојен, формално државе које су се придружиле том Савезу нису тиме жртвовале свој суверенитет. Оне су само нека од својих овлашћења пренеле на савезну Владу са чувеним објашњењем да на тај начин намеравају да створе „савршенији Савез“ [a more perfect Union] али под условом да, као што пише у десетом амандману, сва преостала овлашћења задржавају за себе. Њихов циљ у том тренутку уопште није био да се у тај Савез утопе и да се трајно одрекну свог политичког идентитета.

Наравно, америчка уставна историја од онда била је врло бурна. Клатно се периодично померало из једне крајности у другу, било је периода пренаглашености начела савезних држава [states rights] и периода пузећег централизма, када се чинило да фактичка пуномоћја која су присвајале централне власти теже да надалеко надмаше Уставом дозвољену меру.

У неколико речи, уставно стање је следеће: све формалне претпоставке за раздруживање америчког Савеза присутне су, као што је пре двадесет година то несумњиво био случај са југословенском Федерацијом.

Чак је и окидач тог процеса у оба случаја сличан: привреда која срља у провалију, што многим конститутивним јединицама служи као моћан подстицај да покушају да то питање реше самостално, изградњом сопствених односа са спољашњим факторима које ће успоставити мимо структура још увек формално постојеће савезне владе.

Пише: Стефан Каргановић
петак, 25 јун 2010 19:02

Занимљиво, али управо је то у свом коментару у електронској верзији „Сан Франциско Кроникла“ приметио један узрујани читалац: „Заиста је жалосно. Калифорнија је толико неспособна да поведе рачуна о сопственом народу и инфраструктури да је присиљена да се ослони на милосрђе руских бизнисмена да би могла да одржава своје паркове.“

Тачно, али изгледа да је један други читалац прецизније погодио у срж ствари: „Овај чланак је прилично нејасан када говори о пословном партнерству. На какво се ‘пословно партнерство’ ту мисли? Само Савезна Влада, не државе, има право да води трговинску политику према страним земљама.“

Баш тако. Једна од до недавно најразвијенијих и најдинамичнијих држава САД почиње да солира у својим спољноекономским односима, а до вођења самосталне политике од тога је дели само један мали корак. Као што смо научили на примеру Југославије, тамо где елементи који су битни за јединство, као што су заједничка свест, вредности и визија будућности—нема, када хетерогеност запрети да ће надвладати хомогеност, шавови лако почињу да пуцају и све што је на кратко пре тога било незамисливо наједанпут постаје могуће.

Тезе професора Панарина најбоље је не везивати сензационалистички за специфичне редоследе и датуме. Али одбацити их без разматрања као сасвим неосноване представљало би огромну грешку. Мало је вероватно да је Арнолд Шварценегер икада читао, или чуо за, Панарина. Али то уопште није ни битно, нити је потребно. Не само он, већ и челници многих других „суверених“ америчких држава, могли би ускоро поћи у складу са сценаријом руског професора, вођени не убедљивошћу Панаринове анализе него унутрашњом логиком све тежег положаја у коме се њихове државе налазе.

[1] San Francisco Chronicle Online edition, 23. јун 2010.